Józef Belgrau
Borkowo 2017

Sztuka ludowa Kaszub
haft, garncarstwo, rzeźba, malarstwo na szkle, plecionkarstwo i rogarstwo

materiały edukacyjne
II Wojewódzki Konkurs Wiedzy o Kaszubach
Kaszubski Wiec

Haft kaszubski

Haft kaszubski jest to sztuką zdobienia tkaniny. Kaszubski haft wywodzi się z żeńskich klasztorów w Żukowie i Żarnowcu. Wyróżnia się następujące szkoły haftu:

Szkoła żukowska została zapoczątkowana przez siostry norbertanki. W XX w. haft żukowski rozwinęły i utrwaliły siostry Jadwiga i Zofia Ptach. Ornament składa się ze stylizowanych tulipanów, róż, palmet, serc, kół i owoców granatu. W hafcie kaszubskim szkoły żukowskiej stosuje się 7 kolorów: zielony, żółty, czerwony , czarny i 3 odmiany niebieskiego.

Szkoła wdzydzka założona została przez Teodorę Gulgowską w 1906 r. Charakteryzują ją bajeczne kolory, wzory pełne i bogate rozrastające się symetrycznie w cztery strony z tulipanem, różą, margaretką, owocem granatu i rogiem obfitości.

Szkoła wejherowska założona została przez Franciszkę Majkowską w 1957 r. Zawiera duże motywy z tulipanem, chryzantemą, rozetą i sercem.

Szkoła pucka powstała z inicjatywy Heleny Miotk w latach 20. XX w. Ważnymi elementami w tym hafcie są mikołajek nadmorski, fale i sieci.

Szkoła chojnicka założona została przez Aleksandrę Lubińską w latach 70. XX w. Oparta jest na szkole żukowskiej, ale wzbogacona o listki w kształcie serduszka.

Szkoła słupska założona została przez Hugonę Ostrowską-Wójcik w 1998 r. Charakteryzuje się 4 kolorami niebieskimi, 2 zielonymi, żółtym i brązowym. Głównymi motywami są tulipan, piwonia, niezapominajka i stokrotka.

Szkoła borowiacka założona została przez Honoratę Bloch w 1966 r. Przeważają odcienie brązowo-złote. Ornament składa się z tulipana, róży, słonecznika i rozety.

Szkoła tucholska powstała z inicjatywy Heleny Grabkowskiej w 1976 r. Przeważają w niej odcienie oliwkowo-złote z tulipanem, różą, storczykiem palmetą i sercem.

fot. Wzory Haftu Kaszubskiego Szkoła Wdzydzka, Gdańsk 2007

Garncarstwo

Jest to dziedzina rzemiosła użytkowego i artystycznego występująca na Kaszubach już w czasach prehistorycznych. Obecnie najbardziej znanym ośrodkiem jest Ceramika Neclów w Chmielnie, gdzie obok warsztatu ceramicznego znajduje się także Muzeum Ceramiki Kaszubskiej.

Rzeźba kaszubska

fot. gskart.pl

Najbardziej rozwinięta dziedzina kaszubskiej sztuki ludowej. Wykonywano ją pierwotnie głównie o tematyce sakralnej – kapliczki, Boże Męki czy święci, później nastąpił rozwój tematyki świeckiej jak zawody rybaka, drwala, żniwiarza. Coraz bardziej obecna jest w tej sztuce przyroda: zwierzęta, martwa natura. Główni przedstawiciele kaszubskiej rzeźby to zmarły niedawno Józef Chełmowski, Czesław Birr i Zenon Pepliński. Materiałem najczęściej jest drzewo lipowe.

Malarstwo kaszubskie na szkle

Tę twórczość charakteryzuje duża dekoracyjność, przewaga barwy nad linią oraz bogactwo w elementy kwiatowe. Najważniejszym ośrodkiem kaszubskiego malarstwa na szkle jest Kaszubski Uniwersytet Ludowy w Wieżycy organizujący warsztaty *ludowego kaszubskiego malarstwa na szkle*. Głowni przedstawiciela malarstwa na szkle na Kaszubach: Czesław Hinc, Zbigniew Stankowski, Józef Chełmowski, Zygmunt Kędzierski, Halina Krajnik, Edmund Zieliński i Wiesława Poździk.

Plecionkarstwo kaszubskie

Jest to rzemiosło domowe uprawiane na Kaszubach od pradziejów dla potrzeb użytkowych. Z korzeni, wikliny czy słomy wyplatano kosze, łubianki, kipy a nawet wiadra i buty. Izydor Gulgowski uczynił z plecionkarstwa sztukę ludową. Obecnie do najbardziej znanych plecionkarzy należą Czesław i Maria Hincowie z Kościerzyny.

Rogarstwo kaszubska

Jest to sztuka ludowa zajmująca się wytwarzaniem tabakier z rogu krowy, kozy, barana, jelenia. Niekiedy tworzy się też inne przedmioty, jak łyżki do butów czy trąbki myśliwskie.